

Suppe, sæbe og frelse

Frelsens Hærs sommerkoloni i Munkebo

af Ove Eriksen

Frelsens Hær opstod som et kirkeligt initiativ i Londons East End af Metodistpræsten William Booth til at hjælpe byens fattige og socialt udsatte. Han oprettede i 1865 "Den Kristne Mission", som i 1878 skiftede navn til "Frelsens Hær".

Hæren begyndte officielt sit arbejde i Danmark i maj 1887, men arbejdet blandt børn og unge lod vente på sig. Først i 1919 begyndte Frelsens Hærs sociale arbejde for børn under den skolepligtige alder rigtigt, blandt andet med oprettelsen af flere lejrsteder: Baggersmindelejren ved Dragør og Dræby-kolonien¹⁾, som de største.

Initiativtageren til kolonien i Dræby var telegrafinspektør Ernst Vilhelm Rømhild, der i Hæren havde titel af Ungdomssergentmajor. Ved koloniens 25-års jubilæum i 1945 fortalte Rømhild, hvordan det startede i Munkebo.

- Vi havde vore søndagsskoler i Odense, og jeg kunne jo se, at børnene trængte til at komme ud på landet om sommeren. Sammen med en ven henvendte jeg mig da til Grevinde E. Danneskjold Samsøe, Ulriksholm, der var meget forstående over for os. Vi fik overladt halvdelen af et husmandssted i skovbrynet ved Ulriksholmskovene, og der havde vi til huse

de første 5 år.

Husmandsstedet, Rømhild omtaler, er formentlig Skyttehuset, som i perioden 1919-1924 ikke havde faste beboere, men bl.a. blev lejet ud til landarbejdere.

Opholdet blev tilbudt "upriviligerede børn i og omkring Odense", som her kunne få 14 dages ferie. Lejren blev en umiddelbar succes med 80-100 deltagere, men antallet steg fra år til år, og efterhånden opstod ønsket om eget hus.

- Grevinden skænkede os 1.000 kr. til en strandgrund, som

Kølstrupvej 50, ca. 1945. Bemærk tårnet midt på bagsiden af bygningen og de to kors på karnapperne.

vi købte her i Dræby. Det var så meningen, der skulle have været bygget, men samtidig blev et hus til salg ikke langt fra strandgrunden. Det hus købte jeg, og her har vi siden haft til huse, fortæller Rømhild. Lensafløsningsloven omkring 1920 betød, at godser og store gårde skulle afhænde arealer, der kunne anvendes til oprettelse af husmandsbrug. Østergaard afgav blandt andet en række strandgrunde, hvoraf Rømhild købte en i 1923 (i dag Kamsbjerghuse 19). I 1931 solgte han den ubebyggede grund videre til Frelsens Hær, der ejede strandgrunden indtil Hæren nedlagde Dræby-kolonien.

Når strandgrunden ikke blev bebygget skyldtes det, at huset på Kølstrupvej 50 kom til salg i 1924. Huset var bygget i 1908 som bolig for gårdejer Anders L. Andersen, der stod til at skulle arve Østergård Møllegård på den modsatte side af Kølstrupvej. I 1921 købte telefonformand M.A. Simonsen huset, og navngav det "Kathrines Minde" efter sin hidtidige ejendom i Odense. Simonsen solgte til stenhugger Lauritz Østlund, som snart efter forlod sin hustru og rejste til Amerika med en ny kvinde ved sin side. Den forladte hustru, Nora Østlund, satte huset til salg, som Ernst Rømhild derefter købte i 1924, og samtidig ansatte fru

Sejltur med en af koloniens robåde. Manden i midten er Ernst Rømhild

Østlund som økonoma ved kolonien. I 1927 forærede Rømhild ved gavebrev Kølstrupvej 50 til Frelsens Hær og Dræby-lejren fik navnet "Sommer-fryd". Antallet af ferie børn voksede støt, og det blev nødvendigt med en udvidelse af lejren, så den kunne rumme op til 350 børn i løbet af sommeren.

- En typisk dag på kolonien starter kl. 7.30, hvor børnene bliver fløjtet op, fortæller Rømhild. Der er morgenmad kl. 8.30, kl. 9 hejses flaget, og der er morgenandagt. Fra kl. 9-12 opholder børnene sig på strandgrunden, hvor kolonien har 3-4 både, som børnene har lov at more sig med. Klokkeren 12 spises der middag.

- Eftermiddagen tilbringes enten ved stranden eller på boldbanen, som Munkebo Boldklub velvilligt har stillet til rådighed. Desuden hører der til huset på Kølstrupvej en stor gammel have, hvor der er rig lejlighed til at tumle sig. Klokkeren 18 får børnene aftensmad og der er så underholdning af forskellig art til kl. 21, hvor det er sengetid.

- Vi har i lejren fuld forståelse for, at børnene trænger lige så meget til sund og nærende mad som til sol og frisk luft. Morgenen begyndes med havregrød eller øllebrød med sødmælk. Om middagen er der altid to retter god, varm mad og om aftenen smørrebrød.

I 1945 er deltagerkredsen udvidet, så der foruden børneholdene er plads til to hold for mødre med små børn, hvor 35 mødre har meldt sig. Endelig er der før og efter den egentlige sommerferie ferieophold for 2-3 hold gamle og svage.

Feriekoloniens børn på strandgrunden ved Kertinge Nor

Driften af kolonien koster ca. 5.000 kr. pr. sommer i 1945. Midlerne til driften fås dels ved tilskud fra Frelsens Hærs Småbørnsdag, tilskud fra Odense Kommune og gaver fra privat og firmaer, bl.a. leverer handlende i Munkebo varer til kolonien uden beregning. Hertil kommer, at alt arbejde i kolonien udføres vederlagsfrit. Men det var også en kendt sag, at manglede der midler, betalte Rømhild af egen lomme.

Kolonien havde sin storhedstid i årene omkring afslutningen af 2. Verdenskrig, men fra 1947 kan man begynde at notere et fald i deltagerantallet. Hvor der i 1945 deltog 400 børn, var tallet allerede i 1947 faldet til 300.

Marshallhjælpen efter krigen gav et stærkt skub til den økonomiske vækst i Europa og dermed også i Danmark. Den øgede vækst gjorde, at den danske regering i 1950'erne arbejdede hen imod velfærdssamfundet, som med folkepensionens indførelse i 1956 var en realitet. Den generelt stigende velstand har sikkert spillet en rolle i, at behovet for ferieophold blev mindre.

Ernst Rømhild arbejdede ihærdigt på lejren til han blev ramt af en hjerneblødning og døde fredag 24. juni 1955. Hans begravelse i Odense blev et tilløbsstykke, hvor hundredvis af taknemmelige, tidligere deltagere i lejrene gik i optog. Hæren anerkendte også Rømhilds indsats ved i 1939 at tildele ham "Grundlæggerens Orden", som på det tidspunkt kun var tildelt ganske få. Han forblev ugift og barnløs hele livet og dedikerede alle sine kræfter til Hærens arbejde med udsatte børn og unge. Han blev engang spurgt om, hvordan han kunne bære sig ad med at huske navnene på alle børnene og deres forældre, hvortil han svarede: "Huske

Børnevennen Ernst Rømhild

dem? Kender en far eller mor ikke navnene på deres børn?"

En tidligere lejrdeleger, Ove Kristiansen, fortæller: Han var altid i lejren, og når han stod der med sine små runde briller og fortalte historier, mest om Jesus, holdt vi unger kæft. Der var selvfølgelig nogle der ikke forstod hans storsind, og generede ham ved at lave smådeviser.

Hans arbejde som leder af Dræby-lejren blev overtaget af hjemmeforbundssekretær Esta Pedersen. I august 1960 modtog kolonien en mindeplade for Rømhild og lejren skiftede ved samme lejlighed navn til "Rømhildsminde".

På trods af faldende deltagerantal arbejder man i Dræby-lejren med planer om at bygge en helt ny bygning, tæt på den eksisterende. Frelsens Hær køber et areal på godt 7.000 kvm, hvor der i 1965 påtænkes opført en 400 kvm. stor bygning til erstatning for den gamle.

Man kan undre sig over planerne, for søgningen til feriekolonien er stadig for nedadgående, således registreres der i 1970 kun 80 deltagere. Men siden kolonien blev oprettet er der sket omfattende ændringer i kravene til sanitære forhold. Tidligere tog man det ikke så nøje, hvor mange der lå i hver seng, men nu skulle hvert barn have mere soveplads, så der var ikke plads til lige så mange deltagere som før.

Planerne bliver dog aldrig ført ud i livet, sikkert fordi antallet af deltagere fortsætter med at falde og når et lavpunkt i 1976, hvor kun 70 børn er tilmeldt. Få år senere kaster Hæren håndklædet i ringen og sælger i 1980 den ubebyggede grund til Munkebo Kommune og strandgrunden og Kølstrupvej 50 til private og forlader Munkebo/Dræby området.

Til erstatning for Dræby-lejren opfører Hæren en ny koloni i Jørgensø, som overtager navnet "Rømhildsminde".

2 fotos af udsigtstårnet på Kølstrupvej 50. Bemærk de mange detaljer. Korset øverst på billedet (tv) samt teksterne "Sommer Fryd" og "Se paa Jesus". På det andet billede: teksten: "Cathrine's Minde". Dateringen er uvis.

1) Dræby navnet bruges fordi, Kølstrupvej er en del af Dræby ejerlaug.